

LUNDS
UNIVERSITET

Vad gör en socialarbetare när den gör det den säger att den gör?

- *Socialarbeters berättelser om våldsutsatta och våldsutövare utifrån ett
genusperspektiv*

Författare: Aycha Aboutaleb & Isabell Göransson

Kandidatuppsats Socionomprogrammet SOPA 63
HT 2017

Handledare: Lars Harrysson

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Abstract	5
1. Inledning	6
1.1 Problemformulering.....	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Centrala begrepp	8
Våld.....	8
Våld i nära relationer	8
Brottsoffer	9
1.4 Avgränsning.....	9
2. Kunskapsöversikt	10
2.1 Våld i nära relationer utifrån ett historiskt perspektiv	10
2.2 Våld i nära relationer idag.....	11
2.3 Mannen som brottsoffer och kvinnan som våldsutövare	12
2.4 Kvinnan som brottsoffer och mannen som våldsutövare.....	13
2.5 Rådande insatser gällande våld i nära relationer.....	15
2.6 Socialsekreterares föreställningar kring relationsnära våld	16
3. Teoretiska utgångspunkter	18
3.1 Intersektionalitet	18
3.2 Hirdmans genussystem	19
4. Metod och metodologiska överväganden	21
4.1 Metodval	21
4.2 Intervjumetod.....	22
4.3 Urval	23
4.4 Genomförandet av intervjuerna	24
4.5 Analys	25
4.6 Studiens tillförlitlighet	25
4.7 Förförståelse.....	26
4.8 Forskningsetiska övervägande	27
4.9 Arbetsfördelning	28
5. Resultat och analys	29
5.1 Känslan av skam	29
5.2 Organisationens policy jämfört med vad socialarbetaren gör i praktiken	33
5.3 Svårigheter kring arbetet med våld i nära relationer.....	36

5.4 Våldsutövare - en målgrupp som förtjänar hjälp?.....	38
6. Diskussion	41
7. Referenser	45
Bilagor.....	50
Bilaga 1 – Informationsbrev	50
Bilaga 2 - intervjuguide	51
Bilaga 3 - Presentation av studiens sex respondenter	52

Sammanfattning

Syftet med denna studie var att undersöka socialarbetares beskrivning av våldsutsattas och våldsutövares situation samt att undersöka könets betydelse för hur insatser utformas inom socialtjänsten. Vidare var studiens frågeställningar hur socialarbetare definierade våld i nära relationer, hur socialarbetare beskrev mäns respektive kvinnors upplevelse av att vara våldsutsatt i en nära relation samt hur socialarbetare arbetar med män respektive kvinnor som är våldsutsatta eller våldsutövande. Dessa frågor har i sin tur besvarats med hjälp av insamlad empiri, tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter. En kvalitativ ansats med sex olika respondenter har legat till grund för insamlingen av materialet. Utifrån studiens syfte och frågeställningar har vi sålunda valt att undersöka hur dessa sex socialarbetare arbetar och vad det är som styr deras arbete, men också deras uppfattning av våld i nära relationer. Sammantaget har resultatet visat på att arbetet med våld i nära relationer påverkas av olika faktorer, såsom normer, värderingar och strukturer. Dessa faktorer påverkar i sin tur vad vårt samhälle anser vara det rätta och naturliga, inklusive synsättet och arbetet inom socialtjänsten.

Nyckelord: socialarbetare, våld i nära relationer, berättelser, genus, intersektionalitet.

Abstract

Abstract Authors: Isabell Göransson & Aycha Aboutaleb

Title: ”What do social workers do when they do what they say they do? – Social workers' stories about victims of domestic violence and assessors from a gender perspective.

Supervisor: Lars Harrysson

Assessor: Anna Tegunimataka

The aim of this qualitative study was to examine social workers' experiences of their work with violence in intimate relationships. This was performed by taking part of the social workers narratives about their work through semi - structured interviews. The social workers are employed at social services in Helsingborg, Sweden. The survey is built upon theories about intersectionality and gender. What we could see from the interviews was that different factors affected the work with violence. Factors such as different attitudes and standards had a crucial impact on the support for victims and assailant. Furthermore the results showed that social services many times strive for a gender-neutral workplace. But at the same time they mean that women in general are the primary target group for social services, based on the fact that women are exposed to violence to a greater extent. The informants also indicated that they are prejudice when it comes to the violence perpetrated by men and women. The majority of the social workers perceived that women's violence against men are less common than men's violence against women and that it was more common among women to use psychological violence against men. We could also see from the interviews with the social workers that shameful feelings from men were stronger than women as a victim of intimate violence. They meant that men in general should be strong and not disclose their feelings. This was a problem, because there are men who need help in that situation as well.

Keywords: social workers, domestic violence, stories, gender, intersectionality

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Våld i nära relationer är ett socialt problem som ger sig uttryck på olika sätt. Det kan handla om fysiskt, psykiskt, sexuellt, ekonomiskt eller materiellt våld (Socialstyrelsen, 2016). Det kan exempelvis röra sig om systematiska kränkningar och förödmjukelser, hot, trakasserier, misshandel, sexualbrott samt försök att inskränka på den andras frihet (Isdal, 2001). Enligt Brå (2014) utsätts uppskattningsvis var femte person för brott i en nära relation någon gång i sitt liv i Sverige. Det är dock vanligare för kvinnor eftersom att drygt var fjärde kvinna och var sjätte man drabbas. Det är även så att det psykiska våldet är allt vanligare än det fysiska våldet.

I 5 kap. 11§ socialtjänstlagen framgår det att socialnämnden har till uppgift att verka för den som utsätts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Kommunen har således ett uttalat ansvar att arbeta med våld i nära relationer. Hjälpen består av att erbjuda våldsutsatta stöttning, flytt till ett skyddat boende eller uppta kontakt med sjukvård, polis och andra myndigheter om behov föreligger. Kommunen har skyldighet att hjälpa brottsoffer, såväl våldsutsatta kvinnor som män. Socialtjänstlagen framhåller även i detta avseende att utsatta kvinnor och barns behov i synnerhet ska beaktas. Socialtjänstlagen reglerar även utförandet av insatser som utförs av socialnämnden. Det finns exempelvis krav genom ett flertal lagar på att uppföljning och utvärdering ska ske vid tillsättande av insatser (SoL 2001:453 kap 5 § 11; Socialstyrelsen, 2016).

Ekström (2016) talar bland annat om den hjälp som professionella socialarbetare erbjuder och dess inverkan för att skapa trygghet för våldsutsatta. Den hjälp som tenderar att skapa mest trygghet och kontroll består av samtal, råd och information. En socialarbetares erfarenhet, uppfattning och beskrivning påverkar därmed arbetet med våld i nära relationer. Det är därför av stor vikt att undersöka en socialarbetares perspektiv för att i sin tur kunna bemöta de behov som den utsatta har.

I dagsläget finns det ett brett forskningsfält gällande våld i nära relationer, men mycket av den existerande forskningen fokuserar på våldets utformning. Något som har hamnat i skymundan är yrkesverksammas perspektiv. Politiker har dessutom en benägenhet att betrakta våld i nära

relationer, främst mäns våld mot kvinnor, som en privat fråga. Detta trots att fenomenet har erkänts som ett socialt problem på nationell nivå (Ekström, 2016). I dagsläget har vi ingen större kunskap om socialarbetares syn på detta fenomen, detta betyder att vi inte kan förstå socialtjänstens inställning och deras arbete med våld i nära relationer. Värt att poängtera är att en del forskning existerar kring detta, men inte i den utsträckningen som vi menar krävs för ett välfungerande arbete. Detta bekräftas både utav föreliggande studies kunskapsöversikt, men också under avsnittet “5. Resultat och analys”. Vidare medför detta att vi inte vet om insatserna bör vara utformade på ett mer generellt plan eller om de kräver anpassning efter könets betydelse.

Utgångspunkten för föreliggande studie är ett intersektionellt perspektiv. Vi kommer således försöka förstå och analysera vårt insamlade material utifrån det intersektionella perspektivet för att sedan ytterligare fördjupa oss med hjälp av Yvonne Hirdmans (2001) begrepp, genussystem under avsnittet “3.2 Hirdmans teori”. Ambitionen är följaktligen att undersöka socialarbetares erfarenheter kring fenomenet våld i nära relationer, samt undersöka vilka eventuella likheter eller skillnader i arbetet beroende på om den våldsutsatta eller våldsutövaren är en man eller kvinna.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka socialarbetares beskrivning av våldsutsattas och våldsutövares situation samt att undersöka könets betydelse för hur insatser utformas.

Studien rör socialarbetare inom kommunal socialtjänst.

- Hur definierar socialarbetare våld i nära relationer?
- Hur beskriver socialarbetare mäns respektive kvinnors upplevelse av att vara våldsutsatt i en nära relation?
- Hur arbetar socialarbetare med män respektive kvinnor som är våldsutsatta eller våldsutövande i en nära relation?

1.3 Centrala begrepp

Nedanstående begrepp definieras i syfte till att rama in studiens forskningsområde. Studiens analytiska begrepp presenteras under avsnitt "3. Teoretiska utgångspunkter".

Våld

I likhet med Brottsförebyggande rådets (2014) definition av våld beskriver Nationell centrum för kvinnofrid (NCK, 2017) att våld i alla dess former alltid har som mål att skada, inskränka eller skrämman någon annan. Som tidigare nämnts kan våldet ge sig uttryck i olika former och i olika typer av relationer. Den gemensamma faktorn för samtliga former är att syftet med våldet handlar om att utöva makt och kontroll på någon annan, vilket innebär att man skadar och inskränker den andra (ibid.). Detta betonar även psykologen Per Isdal, som har en lång erfarenhet av arbete med våldsutövare. Han beskriver det på följande sätt;

“Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom att denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något som den vill” (Isdal, 2001).

I likhet med Isdals definition av våld poängterar Van Lawick (2013) att definitionen av våld är kulturellt och socialt bundet. Våldet är även beroende av tid och rum och är på så sätt kontextbundet. Förståelsen av våld har exempelvis förändrats över tiden och synen på våld som ett socialt problem har inte varit en självklarhet tidigare genom historien, vilket vi återkommer till under avsnitt "3.1 Våld i nära relationer utifrån ett historiskt perspektiv".

Våld i nära relationer

I denna studie avses våld i nära relationer som våld mellan en man och en kvinna som har eller har haft en parrelation. Något som kännetecknar våld i en nära relation är att relationen ofta består av starka känslomässiga anknytningar (Socialstyrelsen, 2016).

Brottsoffer

Med begreppet brottsoffer avses i föreliggande studie en person som blivit utsatt för våld. Begreppet är allmänt hållet och har en juridisk motsvarighet i Rättegångsbalken, målsägande (SFS 1942:740). De två ovannämnda benämningarna brottsoffer och målsägande avser således en person som drabbats av ett brott. Skillnaden är att en målsägande har juridiskt sätt en åtalsrätt, vilket ett brottsoffer i regel inte har (ibid.).

1.4 Avgränsning

Våld i nära relationer är ett brett fenomen som i realiteten inbegriper även samkönade parrelationer. Denna uppsats avgränsar sig istället till våld i nära relationer inom heterosexuella relationer. Detta innebär att vi endast kan uttala oss om fenomenet inom heterosexuella parrelationer. Detta inbegriper ett partnerförhållande i form av flickvän, pojkvän, hustru eller make. Personerna behöver inte nödvändigtvis vara sammanboende. Vidare syftar en nära relation på en person som har eller har haft ett förhållande med någon annan. Fenomenet våld i nära relationer inbegriper även andra relationsformer som exempelvis syskonrelationer (NCK, 2017).

2. Kunskapsöversikt

Utifrån ovanstående definition av våld i nära relationer kommer vi att presentera en kunskapsöversikt kring ämnet. Detta gör vi bland annat med hjälp av relevant forskning och annat offentligt material. I sökandet av tidigare forskning har vi använt söktjänster som Lubsearch och Google scholar. Vidare har vi sökt efter forskning som var peer-reviewed. Detta för att upprätthålla en hög vetenskaplig grad. Vi har använt oss av sökord som våld i nära relationer, socialarbetare, genus, mäns våld mot kvinnor och kvinnors våld mot män.

Nedan ges en beskrivning av hur våld i nära relationer utformats utifrån en historisk aspekt. Därefter följer en beskrivning av hur arbetet med våld i nära relationer ser ut i dagsläget samt en beskrivning av rådande insatser, varpå deras eventuella effekter kommer att diskuteras senare i analysavsnittet. Slutligen kommer en redogörelse av socialsekreterares föreställningar kring det relationsnära våldet.

2.1 Våld i nära relationer utifrån ett historiskt perspektiv

Våld i nära relationer som fenomen är välbeforskat. Synen på våld har förändrats genom historien och har i sin tur påverkat dagens syn på våld i nära relationer. Sättet vi idag arbetar med våld i nära relationer är således ett resultat av vår tidigare syn på fenomenet, synen på det som ett socialt problem har vuxit fram genom tidens gång. Våld mellan makar var exempelvis ett vanligt förekommande fenomen tidigare i historien, vilket ansågs vara normalt inom familjer (Van Lawick, 2013). Fram till 1960-talet ansågs våld mellan makar vara en naturlig del av ett äktenskap. Våldet mellan makar betraktades som en privat angelägenhet som ingen utomstående skulle blanda sig i. I detta ingick en hel del förväntningar från samhället på vad olika delar inom familjen förväntades göra. Mannen förväntades exempelvis kontrollera resterande familjemedlemmar och fysiskt bestraffa dem om han ansåg att behov fanns. Denna form av bestraffning ansågs inte då som våld (Eliasson, 1997; Helmersson, 2017). Det var inte enbart fysisk våld i en nära relation som betraktades som något vanligt, utan även sexuellt våld ansågs vara en privat angelägenhet.

Först på 1960-talet började man betrakta våldtäkt inom äktenskap som en kriminell handling och år 1976 kom den första statliga sexualbrottsutredningen ut. I samband med detta började många kvinnogrupper arbeta för våldsutsatta. Eftersom att sexualbrottsutredningen innehöll många diffusa beskrivningar som exempelvis att mäns våld kunde ursäktas på grund av kvinnors attityder och handlande utgav statens offentliga utredningar en ny sexualbrottsutredning år 1968 (Van Lawick, 2013). Våld i hemmet kom senare att betraktas som ett allmänt erkänt samhällsproblem som på 1980-talet blev ett åtalsbrott. Våldet mot kvinnor hade däremot ingen förklaring utifrån en könsaspekt inom politiken. Det betraktas istället som all annan typ av våld och var på så sätt könsneutralt (Helmersson, 2017).

2.2 Våld i nära relationer idag

Våld i nära relationer kan definieras som en funktionell eller rationell handling, varigenom en person försöker utöva makt och kontroll på en annan person. Det innebär att våldsutövaren utsätter den andra parten för skada, makt, skrämmande eller kränkningar genom aktiva handlingar som den utför. Våldsutövaren kan exempelvis få den andra personen att göra saker mot sin vilja eller sluta göra något som den egentligen vill (Isdal, 2001). Vidare är denna definition av våld könsneutral samtidigt som den inbegriper olika former av våld såsom fysiskt, psykiskt, materiellt, sexuellt, latent samt motvåld. Isdal menar även att våldet är komplext och kan utövas av såväl män som kvinnor (ibid.). Det som kännetecknar våld i en nära relation är att det ofta finns starka känslomässiga band mellan förövaren och den våldsutsatta. De emotionella banden som präglar en relation där det förekommer våld innebär i sin tur svårigheter till att göra motstånd. Våldet som förekommer sker ofta i offrets bostad, vilket innebär att intensiteten ökar och den våldsutsattas livsutrymme krymper (NCK, 2017).

I litteraturen som avser att undersöka mäns våld mot kvinnor framgår att det ofta har etablerats en så kallad ”normaliseringsprocess” i förhållanden där det förekommer våld. Detta innebär att män och kvinnor skapar olika strategier i våldsamma förhållanden. Genom att utöva våld uppnår mannen makt och kontroll, både vid själva genomförandet av våldshandlingarna, men också i efterhand genom exempelvis isolering. Den våldsutövande mannen växlar mellan att utöva våld och att ge värme till den våldsutsatta. På så sätt blir kvinnan beroende av mannen och isoleringen leder till att kvinnan utelämnas till våldsutövarens bedömning. Kvinnans uppfattning av vad som är

”normalt” formas och förskjuts utifrån den verklighet hon upplever. Det förekommer å andra sidan fall där den våldsutsatta är en man och våldsutövaren är en kvinna (Berglund & Tønnesen, 2010; Lundgren, 2012).

2.3 Mannen som brottsoffer och kvinnan som våldsutövare

Kvinnors våld mot män i en nära relation är ett fenomen som förekommit länge, men som inte varit lika känt och omtalat som mäns våld mot kvinnor. I allmänhet talas det mycket om män som förövare och kvinnor som offer, vilket i sin tur gör att detta ämne förblir okänt. Våldsutsatta män erkänner och anmäler inte brotten i lika stor utsträckning som våldsutsatta kvinnor gör i en nära relation gör. Det uppstår en rädsla hos män kring att de ska bli förlöjligade om de skulle tala om att de blir utsatta för våld i en nära relation (Barber, 2008). Vidare saknas det professionell hjälp för våldsutsatta män i en nära relation. Det är därför av stor vikt att även män anmäler våldet som de blir utsatta för i en nära relation för att i sin tur kunna öka medvetenheten och forskningen kring ämnet. En ökad medvetenhet kring samhällsproblemet hade inneburit att man i sin tur uppmuntrar våldsutsatta män att anmäla, vilket hade bidragit till att mer forskning hade etablerats (ibid.).

I dagsläget råder det således brist på kunskap där mannen intar rollen som brottsoffer (Du Plat-Jones, 2006; Barber, 2008). På internationell nivå har det forskats inom detta ämne under en längre tid än vad det har gjorts i Sverige. År 1999 talades det exempelvis om hustrurs misshandel mot sina makar, vilket innebär att man redan då började tala om kvinnors våld mot män i en nära relation (Sarantakos, 1999). Enligt en studie genomförd av Caldwell et al. (2009) är den vanligaste anledningen till att kvinnor utsätter sin partner för våld i en nära relation deras aggressioner. Ytterligare förklaringsfaktorer till kvinnors våld mot män är avundsjuka eller att mannen försöker kontrollera en kvinna (ibid.). Nybergh, Taft och Krantz (2012) menar å andra sidan att det ligger andra faktorer till grund för kvinnors våld mot män, såsom självförsvar, vedergällning, ilska eller att kvinnan inte får uppmärksamhet från den andra partnern.

I en kvalitativ intervjustudie som talar om våldsutsatta män beskriver att det finns en förutfattad mening kring att män sällan gråter, vilket kan innebära svårigheter för dem att prata om sina känslor kring händelser som de varit med om. Män som blir utsatta för våld i en nära relation kan

därför känna sig skamfyllda, ensamma eller värdelösa. De utvecklar en negativ känsla inombords och är ambivalenta i sina känslor kring att de blivit utsatta för våld (Alifanoviené, Šapelyté och Patkauskiené, 2013). Enligt en annan diskursstudie som handlar om manlighet och offerrollen, betraktar våldsutsatta män inte sig själva som offer. Offerrollen är tvärtom något som de våldsutsatta männen identifierar med kvinnor (Durfee, 2011).

Undersökningar kring kvinnors våld mot män i nära relationer i Sverige påvisar att andelen kvinnor och män som blivit utsatta för våld i en nära relation inte skiljer sig avsevärt mellan könen (Nybergh et al., 2013; Lövestad & Krantz, 2012). Nybergh et al. (2013) undersöker bland annat fenomenet kvinnors våld mot män i nära relationer i Sverige genom en enkätstudie vars urval är 1000 slumpmässigt utvalda personer. Studien påvisar att finns nästan lika många män som kvinnor som blir utsatta för våld i en nära relation. Resultaten visade samtidigt att det finns skillnader i hur våldet som män respektive kvinnor blir utsatta för ser ut. Det fysiska våldet mot män är oftast lindrigare än våldet mot kvinnor, vilket är en möjlig förklaring till att män i en lägre utsträckning väljer att anmäla våldet (ibid.). Detta bekräftas även av Brås kartläggning om våld i nära relationer som visar liknande resultat av kvinnor respektive män som blir utsatta för våld i nära relationer i Sverige. Undersökning omfattar både fysiskt och psykiskt våld (Brå, 2014).

En studie gjord i USA genomförd av Nybergh et al. (2012) gällande våld i nära relationer visar å ena sidan att fler män än kvinnor var utsatta för våld i en nära relation år 2010. Detta omfattar både fysiskt och psykiskt våld. Vidare visar en annan studie genomförd av Drijber, Reijnders och Ceelen (2013) att våldsutsatta män både blir fysiskt och psykiskt misshandlade. Studien består av en enkätstudie och vänder sig enbart till män. Den fysiska misshandeln, som är den vanligaste formen, inkluderar framförallt slag, sparkar, användande av köksredskap, möbler och stickande föremål. Psykiskt våld inkluderar huvudsakligen mobbning, utpressning, ekonomisk skada och hot (ibid.).

2.4 Kvinnan som brottsoffer och mannen som våldsutövare

I en studie av NCK (2014) visar snarare på att det är fler kvinnor än män som någon gång i en relation blivit utsatt för något slags våld. Resultaten visar även på att det är flest kvinnor som är utsatta för upprepat psykiskt våld. Samtidigt visar en studie gjord av Thureau et al. (2014) att 87

% av totalt 707 respondenter är kvinnor offer för våld i nära relationer. Det upprepade våldet är det mest förekommande, följt av förolämpningar, sexuella övergrepp, stympning etcetera (ibid.). Kvinnor anses även bli utsatta för grövre våld än män (Eriksson, 2001). En bidragande faktor som innebär en ökad risk för våld i en nära relation är om den våldsutsatta har ett svagt eller obefintligt socialt nätverk (Saveman, 2010).

I en undersökning av Mona Eliasson och Barbro Ellgrim (2006) år 2005 beräknas det ha inkommit 24 000 polisanmälningar gällande kvinnomisshandel i Sverige. I 75 procent av dessa anmälningar har den våldsutsatta varit bekant med våldsutövaren. Utöver dessa anmälningar inkom det samma år ungefär 2 000 anmälningar gällande grov kvinnofridskränkning. Eliasson och Ellgrim (2006) menar att i många fall så har den våldsutsatta kvinnan varit utsatt för upprepat våld innan hon tar steget och anmäler våldet. Den våldsutsatta försöker oftast lösa situationen på egen hand innan en anmälan sker. Det sker oftast tre till fem försök innan den våldsutsatta kvinnan lämnar mannen, vilket slutligen sker på grund av att det är den enda lösningen som kvarstår (ibid.).

Att kvinnor i större utsträckning är mer utsatta för våld i en nära relation grundar sig i den ojämlika ställningen mellan kvinnor och män samt på grund av kvinnors position som underordnade män (Jewke R., 2002). Enligt Raggs (1999) studie där 272 män är delaktiga, har män som är våldsutövare i en nära relation sämre självförtroende, män som misshandlar sina partners ser ner på sig själva. Murphy, Stosny och Morrel (2005) menar däremot att ett ökat självförtroende hos män som är våldsutövare inte hade inneburit att män avstår från att utsätta sina partners för våld. Studien inbegriper två grupper av män; en som består av förövare och en annan grupp män som genomgått behandling mot sin våldsproblematik (ibid.).

Ekselius (1983) undersöker mäns våld mot kvinnor utifrån ett individpsykologiskt perspektiv och finner att den vanligaste orsaken till varför män slår kvinnor är att de inte klarar av att hejda sina känslor. Vidare menar Ekselius (1983), likt Ragg (1999), att män som främst använder fysiskt våld är i grunden svaga individer, samtidigt som de känner sig hotade och missuppfattade av sin omgivning. Våldet grundar sålunda sig i känslor som maktlöshet, förtvivlan och otillräcklighet. Detta innebär i sin tur att en kvinna kan undkomma våldet om hon underminerar sig mannen. Ekselius (1983) menar att även kvinnor som utsätts för våld i en

nära relationer är svaga individer med en dålig självkänsla. Detta kommer leda till att kvinnor som är våldsutsatta inte har något hopp om en ljusare framtid, men också att de förlorar tron på sig själva på grund av det upprepade våldet som de utsätts för. I motsvarighet till Ekselius resonemang menar Eliasson (2000) att samhället deltar i förtrycket av kvinnor genom att det individpsykologiska perspektivet individualiserar problemet som leder till att ansvaret läggs på kvinnor istället för på de män som utövat våldet mot dem.

2.5 Rådande insatser gällande våld i nära relationer

Socialt arbete är ett brett arbetsfält som inkluderar såväl behandling som kontroll, handläggning och utredning. Det faktum att det sociala arbetet är mångfacetterat innebär en hel del utmaningar i det reella arbetet med målgruppen (Nygren, Blom & Morén, 2013; Swärd & Starrin, 2016; Johansson, Dellgran, och Höjer, 2015). Det sociala arbetets kärna utgår ifrån att arbetet har en moralisk prägel som i sin tur legitimerar dess makt att utforma interventioner. Ambitionen med detta är att arbetet ska upprätthålla samhällsliga moraliska värden och värderingar (Levin, 2013).

I offentligt material finns andra intressanta aspekter kring insatser för våld i nära relationer. Bland annat skriver statens offentliga utredningar (2006:65) att det är socialtjänsten som bär det största ansvaret för insatser kring våld i nära relationer. Av dessa framgår att insatser i synnerhet ska fokusera på mäns våld mot kvinnor (ibid.). I arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som har bevittnat våld arbetar socialtjänsten utifrån standardiserade bedömningsinstrument. Dessa har på uppdrag av regeringen utvecklats genom Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete (IMS). IMS:s standardiserade bedömningsinstrument består av formulär som syftar till att undersöka ett visst behov eller problem. Resultaten av dessa presenteras i en slutrapport som år 2009 visade på att det existerar en hel del utarbetade evidensbaserade insatser i arbetet med våldsutsatta kvinnor. Detta innebär att olika kommuner och enskilda socialarbetare utvecklar olika arbetssätt som de arbetar efter med våldsutsatta kvinnor. Något som är problematiskt med att socialarbetare har olika arbetssätt är att rättssäkerheten för våldsutsatta kvinnor som söker hjälp blir bristfällig. Ett sätt att minimera risken för denna problematik är att man utvecklar gemensamma metoder som är granskade. På så sätt ökar säkerheten kring att ett visst arbetssätt fungerar (Socialstyrelsen, 2009).

I Sverige har det utformats många olika samhällsinsatser och interventioner för att motverka våld i nära relationer. Sedan 1980-talet har det funnits insatser i Sverige som är inriktade på att bekämpa våldet genom behandling av män, vilket till en början betraktats som en kontroversiell insats. En vanligt förekommande kritik mot insatsen behandling av män som är våldsutövare har varit att det skulle innebära att man accepterar våldet och slösar resurser på dessa män. Argumentet med detta har varit att män som är våldsutövare inte kommer bryta sitt våldsbeteende genom behandling. En annan kritik har varit att behandling av våldsutövare män skulle innebära att samhället sänder fel signaler till våldsutsatta kvinnor. På så sätt menar man att resurserna till verksamheten som bekämpar våld i nära relationer tas ifrån de utsatta kvinnorna som behöver hjälp (Babcock, Green & Robie, 2002). Under en lång tid har man i Sverige betraktat att det enda effektiva arbetssättet med våld i nära relationer är att utlämna de män som är våldsutövare, vilket även har varit det synsätt man haft på internationell nivå. De senaste åren har debatten kring detta arbetssätt varit annorlunda i Sverige. Idag har ett flertal verksamheter etablerats med syfte att hjälpa våldsutövande män i våld i nära relationer. Detta är något som även har fastställts av Sverige regering, nämligen att det är nödvändigt att arbeta med män som våldsutövare i arbetet med bekämpningen av våld i nära relationer (ibid.).

2.6 Socialsekreterares föreställningar kring relationsnära våld

Socialtjänsten bär det största ansvaret när det gäller att stötta personer som blivit utsatta för våld i en nära relation. Detta ansvar kan betraktas som en ideologiska fråga, då det handlar om politiska prioriteringar som berör hur resurser ska fördelas. Det är således välfärdsstaten som ska motverka och förebygga problemet och inte ideella verksamheter så som det varit tidigare. Socialsekreterarna är de som erbjuder de våldsutsatta stöd och behandling. Det individuella handlingsutrymmet som socialsekreterarna har är här av stor betydelse för vilka insatser det utmynnar i (Ekström, 2016).

Ekström (2016) menar att socialsekreterare understryker att det är av stor vikt att våldsutsatta personer får hjälp med boende, ekonomi samt samtalsstöd. Å andra sidan menar Ekström att de våldsutsatta själv i synnerhet efterfrågar hjälp och stöd i rättsprocessen. Arbetet med våldsutsatta personer är så pass diffust att socialsekreterarna blir omtumlade av osäkerhet kring hur de ska

arbete med att hjälpa kvinnor som blivit utsatta för våld i en nära relation. Det saknas även tydliga riktlinjer kring hur arbetet med relationsvåld ska vara utformat, vilket i sin tur innebär svårigheter i det praktiska arbetet med att erbjuda våldsutsatta den hjälp de behöver (ibid.).

Ovanstående resonemang bekräftas även av en rapport som är genomförd av Hammerin (2010) som undersöker socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor utifrån socialarbetarnas perspektiv. Studien är genomförd genom att samarbetspartners och anställda inom Gotlands kommun reflekterat kring verksamheten Individ- och familjeomsorgens organisering av interventioner och insatser gällande våldsutsatta kvinnor. Det framkommer att det finns skillnader i hur socialsekreterare prioriterar vissa våldsärenden framför andra. Socialsekreterare prioriterar de ärenden där de våldsutsatta har barn, medan våldsutsatta kvinnor utan barn inte prioriteras i samma utsträckning. Vidare visar Hammerins studie att socialsekreterare ger uttryck för en osäkerhet kring rutiner och tydliga handlingsplaner kring arbetet med våldsutsatta. Socialsekreterarna menar även på att det finns tydligare riktlinjer kring arbetet med kvinnor som har barn. Det finns således en risk att det starka fokus på barnperspektivet i ärenden som gäller våld i nära relationer tenderar att låta kvinnans behov av stöd hamna i skymundan. Socialsekreterare upplever också att de i större utsträckning arbetar med att slussa vidare våldsutsatta kvinnor, och saknar grunder för att erbjuda kvinnor det stöd som krävs i situationen (ibid.).

3. Teoretiska utgångspunkter

Denna studie grundar sig i ett intersektionellt perspektiv och fördjupas med hjälp av Yvonne Hirdmans begrepp, genussystem. Nedan definieras även studiens analytiska begrepp.

3.1 Intersektionalitet

Intersektionalitet kommer ursprungligen från det engelska ordet intersection (skärningspunkt) då syftet är att åskådliggöra det som sker i skärningspunkten mellan olika strukturer och kategorier (Mattsson, 2015). Intersektionalitet har bland annat till uppgift att belysa hur olika maktstrukturer samspelar med varandra. De grundläggande maktstrukturerna för samhällsstrukturen är kön, klass, etnicitet och sexualitet. Det är möjligt för enskilda individer att överskrida gränserna inom dessa kategorier, men det blir dock ingen märkbar effekt på en strukturell nivå på grund av att hierarkier omger dessa kategorier. I föreliggande studie kommer främst könets betydelse att stå i centrum. Kategorin kön inbegriper i föreliggande studie "man" och "kvinna" som i sin tur är socialt konstruerade. Här är det dock viktigt att framföra att dessa grupper inte är homogena utan det även finns skilda kategorier inom grupperna "man" och "kvinna" (ibid.).

Vidare kan det intersektionella perspektivet appliceras på det sociala arbetet. Det intersektionella perspektivet menar att människor kategoriseras utifrån vilka behov de har inom det sociala arbetet. Det finns exempelvis enheter inom försörjning, missbruk, äldre eller barn och unga. Interventioner som behandlingshem eller skyddade boende är andra kategorier. Denna kategorisering möjliggör ett stöd från samhället genom att bemöta de behov som människor kan ha. Denna kategorisering genererar dock föreställningar om dessa människor som har blivit placerade i ett så kallat fack inom socialtjänsten (Mattsson, 2015). Vidare menar sociologen Charles Tilly (2000) att kategorisering tenderar att skapa ojämlikheter mellan grupper inom organisationer som exempelvis socialtjänsten. Enligt Tilly finns det två typer av kategorier, de inre och de yttre kategorierna, som har betydelse i mötet mellan människor. De inre kategorierna består av grupper som skapas inom organisationen (exempelvis socialarbetare och klient) medan de yttre kategorierna består av samhällets maktstrukturer såsom genus, klass och etnicitet. De inre och yttre kategorierna är bundna med stereotypiska egenskaper och beteende (ibid.).

De los Reyes och Mulinari (2005) talar även om våld i nära relationer och de våldsutsattas situation utifrån ett intersektionellt perspektiv. Att vara våldsutsatt innebär ett osynliggörande av situationen offret befinner sig i på grund av normaliserade processer i samhället. Våldets uppkomst förklaras genom patriarkala värderingar och där uppdelandet av kön förstärker detta, både utifrån en meso - och mikronivå. Detta innebär i sin tur att kvinnor utsätts för diskriminerande strukturer i samhället. Inklusivt bemötandet i samhällets olika institutioner såsom socialtjänsten (ibid.)

3.2 Hirdmans genussystem

För att få en ökad förståelse för studiens syfte kommer Yvonne Hirdmans genussystem vara den sista teoretiska utgångspunkten. Genom Hirdmans forskning kan vi få en ökad förståelse i föreställningar kring köns betydelse och förhållande i dagens samhälle.

Hirdman (2001) menar att begreppet genus ger en förenklad uppdelning mellan kön och roll. Detta genom att män och kvinnor tilldelas olika roller beroende på vilket biologiskt kön man har. Denna roll kan vi sedan välja att spela eller inte spela. Istället använder Hirdman begreppet "genussystem", som är mer som en ordningsstruktur än en egentlig teori. Så, låt oss tala om en ordningsstruktur snarare än en teoretisk utgångspunkt. Begreppet betraktar vi som ett paraply som hjälper oss att förstå genus som skapas i intersektionen mellan lagar och regler (ibid.).

Genussystemet bildar mönster och roller som i sin tur är svår att bryta sig loss ifrån. Mannen intar den överordnade rollen medan kvinnan får den underordnade. Skapandet av genussystemet är något som vi bidrar till, man som kvinna. Skapandet började långt tillbaka i tiden, men påverkas oss ännu idag (Hirdman 2001). Detta skapandet sker på tre plan:

- kulturell överlagring - hur relationen mellan kvinna och man bör vara
- social integration - arbetsfördelning mellan kön samt socialisering
- direkt inläring, ex. att flickor bär rosa kläder och bär pojkar blå (Hirdman, 2004).

Även om Hirdmans beskriver detta genussystem som en icke-teori finner vi den relevant för vår studie då vi brottas med en argumentation kring begreppet genussystem, bland annat dess påverkan inom socialtjänstens arbete och hur de ser på vissa fenomen. Detta blir i sin tur betydelsefullt och användbart för oss utifrån att de professionella “tvingas” rätta sig efter detta system i praktiken. Vidare skapas och bibehålls genussystemet genom samhällets lagar, dikotomin och hierarkin. Dikotomin står för att manligt och kvinnligt inte bör blandas, hierarkin syftar på att mannen är överordnad i samhället. Könet “man” blir därför det som är det naturliga och allmängiltiga. Den manliga normen har bland annat sitt ursprung i ett så kallat “genuskontrakt”. I dessa står det hur män och kvinnor ska prata, hur de ska vara mot varandra, vilka kläder som anses vara tillåtna och hur de överlag ska bete sig (ibid.).

Vidare kommer denna studie mer konkret se Hirdmans begrepp “genussystem” som betydelsefull för att försöka förstå fenomenet våld i nära relationer, men också under diskussionsavsnittet användas som verktyg att förklara könens isärhållande, det vill säga att kvinnligt och manligt anses vara varandras motsatser. Detta leder i sin tur till att kvinnor och män tillskrivs och positioneras utifrån dessa föreställningar. En annan aspekt som kommer att vara central under diskussionsavsnittet är Hirdmans beskrivning av hierarkin (att mannen är överordnad i samhället). Således kan Hirdmans tankegångar hjälpa till att ge en större förståelse för denna studie.

Utifrån beskrivningen ovan av intersektionalitet och Hirdmans begrepp genussystem menar vi att det är av stor betydelse för vår undersökning att ha dessa som utgångspunkt. Det är viktigt att vara medveten om och reflektera kring olika maktstrukturer som existerar i samhället. Detta kan man göra genom att försöka förstå sin omvärld samt genom att synliggöra strukturer som ligger till grund för olika fenomen i samhället.

4. Metod och metodologiska överväganden

I detta avsnitt redogörs studiens metodologiska angreppssätt som har använts för att undersöka socialarbetares erfarenheter kring deras arbete med våld i nära relationer. Föreliggande studie utgår från en abduktiv analysstrategi, vilket i sin tur innebär att vi analyserat materialet utifrån två teoretiska utgångspunkter som har verkar “integrerat i arbetet med de empiriska delen av undersökningen” (Lind, 2014 s. 97). Denna analysstrategi innebär att analysen kan växla mellan de teoretiska perspektivet och det empiriska materialet och att vi kan diskutera mönster som uppstår i vårt insamlade material med hjälp av studiens teoretiska utgångspunkter (ibid.).

Avsnittet inleds med en redogörelse och en motivering av den valda metodologiska ansatsen. Vidare följer en beskrivning av vår intervjumetod samt en beskrivning av urvalet. Därefter presenteras metodens tillförlitlighet och hur datainsamlingen genomfördes. Avslutningsvis följer en presentation av analysarbetet, vår förförståelse, en diskussion kring studiens etiska överväganden, giltighet och trovärdighet samt vår arbetsfördelning.

4.1 Metodval

Metodmässiga överväganden

Då syftet med denna studie är att undersöka socialarbetares erfarenheter kring deras arbete med våld i nära relationer har vi valt att använda oss av en kvalitativ metod för insamlingen av empiri. Mer specifikt en semistrukturerad intervjustudie. Genom en kvalitativ metod kan respondenterna fritt uttrycka sina åsikter och upplevelser (Bryman, 2011 s. 346). Den kvalitativa forskningen möjliggör även en djupare förståelse för respondenternas tolkning av den sociala verkligheten. Syftet med den kvalitativa metoden är sålunda att försöka förklara hur en viss företeelse ska identifieras. Metodvalet har således grundat sig i en strävan att få en tydlig bild av respondenternas perspektiv och därmed få en djupare förståelse av deras uppfattning och vad som är betydelsefullt för dem (ibid.).

Å andra sidan kan inte den kvalitativa forskningens insamlade empirin generaliseras då urvalet inte är representativt för populationen. Samtidigt väger det tungt att urvalet möjliggör relevanta respondenter för undersökningens tema (Bryman, 2011 s. 434). En annan viktig aspekt kring

metodvalet är kritiken kring ”intervjuareffekten” som riktas mot en intervjustudie då intervjuaren löper risk för att påverka respondenternas svar. Detta genom sitt egna agerande eller att personliga åsikter kring ämnet lyser igenom (Bryman 2011, s.223). Med vetskap om den kritik som riktas mot den kvalitativa ansatsen menar vi att vi ökar förutsättningarna för att undvika detta. Vi anser följaktligen att vårt metodval är nödvändigt för att få en nyanserad bild av respondenternas personliga uppfattningar. Vilket i sin tur hade varit problematiskt med ett annat metodval.

Eftersom studien syftar sig på att utforska respondenternas uppfattning om våld i nära relationer vill vi utforska betydelsen av ord och upplevelser och inte samla kvantifierbar data genom en kvantitativ ansats, menar vi att den kvalitativa metoden är den mest optimala för denna studie (Bryman 2011, s. 340). Vi är således intresserade av respondenternas subjektiva verklighet. Resultatet kan därför inte anses som en ”absolut sanning”, utan det kan snarare ses som deras tolkning av verkligheten (baserat på personliga erfarenheter och antaganden).

Det är även viktigt att framhålla att en kvalitativ intervju kan vara positiv utifrån respondentens perspektiv. Vi har haft i åtanke att detta kan vara till stor hjälp för respondenten om hen får en känsla av medskapande under intervjun (Bryman, 2011 s. 350). Respondenternas svar och reaktioner kan te sig olika i intervjuer. En del respondenter kan ha enkelt för att prata medan andra kan vara tillbakadragna. Därav är det av stor vikt att vi som intervjuare håller oss lugna samt att vi behärskar språket väl, både verbalt och kroppsligt. Att man använder sig av lämpligt och “rätt” kroppsspråk kan i sin tur innebära att respondenten når dit den vill (ibid.).

4.2 Intervjumetod

Semistrukturerade intervjuer

Studiens empiri har inhämtats genom sex semistrukturerade intervjuer. Denna metod kännetecknas genom att forskaren har valt ut teman som respondenten sedan ska resonera kring. Inför intervjuerna förbereddes därför ett antal frågor och teman genom en intervjuguide (se bilaga 2). Detta för att ge respondenterna ett större utrymme för att kunna formulera individuella svar. Detta metodval ger en ökad flexibilitet genom att forskaren får möjlighet att ställa följdfrågor och fördjupa sig i de ämnen som uppkommer under intervjun (Bryman 2011 s. 415). För att få en

ytterligare ökad flexibilitet har vi i vissa fall valt att ställa frågorna oberoende av någon särskild ordning. Frågorna har även formulerats så att det funnits utrymme för de frågor som uppkom under intervjutillfället.

En möjlig begränsning gällande semistrukturerade intervjuer är att det finns en risk att det ska uppstå diskussioner åt oplanerade riktningar. May (2013, s. 163) menar att när det uppstår sådana situationer bör intervjuaren försöka vara mottaglig och lyssna på det respondenterna säger. När liknande situationer uppstod vid våra intervjuer återgick vi därför till ämnet genom att förhålla oss till studiens syfte och frågeställningar. Som vi tidigare har nämnt kan semistrukturerade intervjuer skulle även kunna ses som en metod som ger ett begränsat perspektiv på fenomenet då det är en mer avgränsad urvalsgrupp som ger underlaget för studien, men också att forskaren kan påverka respondentens- exempelvis genom att sina personliga åsikter står allt för stor plats i intervjun (Bryman, 2011 s. 223). Vi menar å andra sidan att detta metodval är väsentlig för vår studie då intentionen är att få en djupare bild av socialarbetarnas perspektiv på våld i nära relationer. Genom vetenskapen om metodens kritik, menar vi har har minimerat risken att sådana faktorer ska påverka studiens resultat.

4.3 Urval

I denna studie har ett målstyrt bekvämlighetsurval använts för valet av studiens respondenter. Detta innebär ett strategiskt tillvägagångssätt för att välja ut relevanta respondenter för undersökningens forskningsfrågor (Bryman, 2011 s. 392). I denna studie har vi intervjuat socialarbetare som är verksamma inom Helsingborgs kommun. Vi har som tidigare nämnt valt att intervjua sex respondenter, och antalet respondenter har valts med hänsyn till rådande tidsram samt materialets representativitet. För att uppnå representativitet inom kvalitativa metoder bör forskningsresultaten kunna göras oberoende av exakt vilka personer som intervjuats (Ahrne & Svensson, 2011 s. 44).

Vid genomförandet av undersökningar diskuteras även begreppet "mättnad". Ahrne & Svensson (2011) menar att detta uppkommer om forskaren kan identifiera samma svarsmönster i ett flertal intervjuer. Detta leder till att ytterligare intervjuer inte skulle innebära någon ny kunskap. Därefter är det en fördel att fortsätta intervjua för att öka möjligheten till att göra jämförelse och

uppnå representativitet (ibid. s. 44). På grund av att den begränsade tidsramen har vi inte fortsatt att intervjua respondenter efter våra sex genomförda intervjuer. Vi menar att vårt material har uppnått en viss mättnad, men är inte helt "mättad". Detta genom att sex intervjuer har gett ett stort empiriskt material för undersökningen, men också att socialarbetarnas utsagor var tämligen likvärdiga samtidigt som vi är medvetna att svaren många gånger skilde sig åt. På så sätt skulle vår studie kunna omfatta andra intressanta aspekter om vi hade genomfört fler intervjuer, men detta skulle innebära att vår studie skulle bli allt för omfattande, vilket vi har undvikit.

Våra urvalskriterier har varit respondenter som är verksamma vid en enhet på socialförvaltningen som i sin tur kommer i kontakt med familjevåldsärenden. Respondenterna skulle även vara socialarbetare eller socialsekreterare. Studien avgränsar sig inte till någon särskild ålder eller något specifikt kön på grund av att detta inte har någon direkt relevans för vår undersöknings syfte.

Vi har i denna studie valt att intervjua tre socialarbetare från familjevårdsenheten och tre socialarbetare från Barn- och Ungdomsavdelningen på socialförvaltningen i Helsingborg. Studien omfattar således inte intervjuer med exempelvis socialarbetare på Vuxenenheten eller Kvinnojouren. Detta på grund av att socialarbetare inom socialtjänsten har ett större ansvar utifrån den rådande lagstiftningen. Både när det gäller hjälpinsatser för de som är i behov av hjälp, men också deras betydande handlingsutrymme i sin professionella roll. De är det individuella handlingsutrymmet som socialarbetarna har på socialtjänsten som spelar en stor roll för vilka insatser som erbjuds (Ekström, 2016). Familjevårdsenheten tar den första kontakten gällande våldsärenden, men om det finns barn med i bilden kontaktas handläggare på Barn- och Ungdomsenheten. Därav är det relevant att undersöka socialarbetare inom Familjevårdsenheten samt Barn- och Ungdomsenheten och ta del av deras perspektiv på fenomenet.

4.4 Genomförandet av intervjuerna

För att komma i kontakt med relevanta respondenter för undersökningen har två enhetschefer kontaktats. Den första enhetschefen ansvarar för barn/unga och familj med inriktning mot barn 0-12 år, och den andra enhetschefen ansvarar för familjevårdsenheten. Därefter har enhetscheferna

frågat socialarbetarna om de är intresserade av att medverka i denna studie. Eftersom socialsekreterarna hade ett stort intresse och engagemang togs det kontakt med sex utvalda yrkesverksamma. Vid samtal presenteras mer ingående information om studien samt avtalades tid för intervju. Informationsbladet skickades därefter ut till de socialarbetare som ville medverka.

På grund av respondenternas tidspress genomfördes intervjuerna på vardera respondents arbetsplats. Intervjuerna varade i ungefär 45-60 minuter. Under intervjutillfället hade vi förberett teman som syftade till att belysa studiens syfte och frågeställningar. Dessa tema fanns som ett stöd under intervjutillfället, men respondenterna fick möjligheten att diskutera fritt kring vardera tema och diskutera det som hen valde att belysa. I efterhand kunde andra begrepp och mönster identifieras som vi sedan har diskuterat och analyserat under avsnitt "5. Resultat och analys".

4.5 Analys

Intervjuerna har spelats in, transkriberas samt kodats i efterhand. Kodningen har skett manuellt utifrån innehållet i intervjuguiden samt syftet och frågeställningarna. Kodningen har skett skyndsamt efter intervjuerna, vilket är till stor fördel i syfte att skapa en ökad förståelse för materialet (Bryman 2011, s. 523). Det har även riktats en del kritik mot att kodning kan leda till dekontextualisering av texter, vilket innebär att det finns en risk att man tappar bort den sociala kontexten. Fördelen med kodningen är å andra sidan att det utgör ett verktyg som syftar till att sortera det material man har, vilket i sin tur synliggör mönster som kan vara av vikt för analysen (Bryman, 2011 s. 526). Det faktum att vi är medvetna om kritiken mot kodningen innebär att vi varit noggranna med hur vi förhåller oss till detta i analysen. Slutligen har resultaten tolkats och bearbetats utifrån den valda litteraturen samt de teoretiska utgångspunkterna som ligger till grund för studien.

4.6 Studiens tillförlitlighet

När man genomför undersökningar är det viktigt att bedöma kvaliteten på det material man använder. Detta inbegriper att man bedömer validiteten, som avser huruvida materialet är relevant för det vi undersöker. Intervjuguiden som utformats är till hjälp för att uppnå en hög validitet. På så sätt ökar sannolikheten att de frågor som ställs genererar svar utifrån studiens

frågeställningar (Bryman 2011, s. 351-352). Vidare är det av stor vikt att studien uppnår en hög reliabilitet samt tillförlitlighet apropå dess reproducerbarhet. Detta innebär att om det skulle genomföras en liknande studie ska det utmynna i samma eller liknande resultat (ibid.). Detta har gjorts genom att vi exempelvis använt oss av relevant empiri som är granskat och godkänt. På så sätt ökar reliabiliteten och tillförlitligheten för vår studie, vilket i sin tur även innebär att studiens reproducerbarhet ökar.

Ahrne och Svensson (2011) menar att kvalitativa forskare kommer i kontakt med olika utmaningar, bland annat att resultatet är föränderligt. Detta är för att samhället i sig är föränderligt, vilket i sin tur kan påverka studiens resultat. En annan utmaning i en kvalitativ metod är att intervjupersonerna eventuellt inte svarar helt ärligt på frågorna (ibid. s. 10). Vidare kan forskaren inte vara helt objektiv (Bryman, 2011 s. 353-357). Under intervjutillfällena var vi som intervjuare noga med att inte ställa ledande frågor utan respondenten skulle tala om det som hen upplevde var viktigt. Vi ville således inte påverka hens svar med våra egna personliga värderingar.

4.7 Förförståelse

Larsson (1994) menar att redogörelse för sin förförståelse som forskare är ett kvalitetskrav för sin vetenskapliga studie. Det handlar om sådant som eventuellt kan påverka studiens resultat. Därav kommer en genomgång av vår förförståelse för studien att presenteras. Genom att insamla material till studiens kunskapsöversikt fick vi till en början en förförståelse av ämnet som i sin tur formades genom våra kunskapskällor och deras föreställning i frågan om våld i nära relationer. Vi som har genomfört denna studie har båda en viss förförståelse rörande arbete med våld i nära relationer. En av oss har genomfört den verksamhetsförlagda praktiken på enheten "barn och unga", där man bland annat kommer i kontakt med våldsärenden. Då en av oss har med sig dessa erfarenheter kommer vi båda att lägga stor vikt vid att vara så öppensinnade och fria från förutfattade meningar som möjligt, såväl under intervjuer som vid analys av resultat. Vi ser detta som en fördel då vi kunnat se det utifrån två perspektiv i våra diskussioner- en med tidigare erfarenheter och en utan några erfarenheter kring arbetet med våld i nära relationer.

4.8 Forskningsetiska övervägande

Utgångspunkten för forskningsetiska övervägande är att forskning ska bedrivas på så vis att den upprätthåller god kvalitet samtidigt som den ser till att individer inte utsätts för psykisk eller fysisk skada, förödmjukelse eller kränkning. Det förstnämnda kallas för forskningskrav och det sistnämnda för individskydd (Vetenskapsrådet, u.å, s. 5). De forskningsetiska principerna har till syfte att generera normer för förhållandet mellan forskare och undersökningsdeltagare. Vid konflikt kan därför en god avvägning ske mellan forskningskravet och individskyddskravet (Vetenskapsrådet, u.å, s. 6). Forskningskravet och individskyddet är två faktorer som kommer vägas mot varandra för att minimera risker för berörda undersökningsdeltagare. Risker som både är kortsiktiga, men också långsiktiga.

Kalman & Lövgren (2012) talar om forskningskrav som i sin tur innebär att bevara kunskapens och individens integritet och värde. Samtliga krav syftar till att skydda respondenternas integritet, men också kunskapens kvalitet. Det grundläggande individskyddskravet kan åskådliggöras i fyra huvudkrav; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att en respondent ska få en grundlig information om vad de förväntas att delta i. Detta ska ske innan beslutet om ett deltagande ska ske eller inte (ibid., s. 13).

Information skall ges senast i samband med intervjun- muntligt eller skriftligt (Vetenskapsrådet, u.å, s. 7). Vidare ska informationen innehålla syftet med studien, metodvalet, vilka som är ansvariga för studien och tillvägagångssätt för att upprätthålla en anonymitet för respondenten.

Det ska även framgå hur insamlingen av materialet ska förvaras för att inte obehöriga ska få tillgång till materialet (Kalman & Lövgren, 2012 s. 13). För att uppnå dessa kriterier skickade vi ut ett informationsbrev till potentiella respondenter (se bilaga 1). I brevet framgick information kring studiens syfte, metodval samt namnuppgifter. I samband med intervjuerna fick respondenterna även information kring syftet, anonymitet, konfidentialitet samt praktisk information kring intervjuerna.

Samtyckeskravet syftar på att skydda individens självbestämmande och integritet, men kan också vara en fördel för kunskapens kvalitet. Samtyckeskravet innebär att samtycke för deltagande ska inhämtas av respondenten, men även informera om att deltagandet av studien kan avbrytas

därefter (Kalman & Lövgren, 2012 s. 14). Samtycke till att delta i undersökningen har inhämtas från respondenterna, och även informerats om att de har all rätt att avbryta sitt deltagande. Vidare innebär konfidentialitetskravet att forskare värnar om respondenter genom ett noggrant handhavande och förvaring av data, men också i samband med presentation av resultatet. I informationsbrevet framgick även information kring förvaring av den insamlade empirin;

”Personuppgifter delas inte med någon utöver handledaren för att öka anonymiteten och garantera respondenterna aidentifiering. Insamlat material aidentifieras omgående vid vår sammanställning av intervjumaterialet. Eventuell inspelning makuleras.”

Det sistnämnda kravet är nyttjandekravet som innebär att insamlingen av empirin endast får användas för forskningsändamål (ibid.). Respondenternas svar har enbart använts i forskningssyfte, vilket respondenterna har informerats om i samband med intervjuerna. Respondenterna har även getts information i samband med intervjuerna och de har erbjudits återkoppling när studien är klar.

4.9 Arbetsfördelning

Vi har medverkat vid tre intervjuer var och transkriberat dessa var för sig. En av oss genomförde intervjuer på enheten för barn och unga och den andra höll samtliga intervjuer på familjevårdsenheten. Vidare intervjuade personen som tidigare har arbetat på enheten “barn och unga” familjevårdsenheten. Detta för att i sin tur kunna vara så objektiv som möjligt utan den förförståelse som hon besitter av arbetet kring enheten barn och unga. Efter genomförda intervjuer har vi samtalat om vad som framkommit under intervjuerna samt diskuterat möjliga tolkningar av materialet. Därefter har materialet kodats och analys av empirin har skett gemensamt. Analys av empirin har även genomförts gemensamt med undantag för mindre tillägg/justeringar.

5. Resultat och analys

I denna del av vår studie kommer socialarbetarnas utsagor kring våld i nära relationer att presenteras och analyseras. Både utifrån hur socialarbetaren ser på fenomenet samt hans arbete i det institutionella sammanhanget hen befinner sig i. Utifrån det insamlade materialet är följande tema centrala i föreliggande analys;

- Känslan av skam
- Organisationens policy jämfört med vad socialarbetaren gör i praktiken
- Svårigheter kring arbetet med våld i nära relationer
- Våldsutövare - en målgrupp som förtjänar hjälp?

Vi vill även poängtera att frågan om “skam” berör de flesta delar av analys- och diskussionsavsnittet då det är ett återkommande tema i de flesta diskussioner kring socialarbetarnas utsagor.

5.1 Känslan av skam

Ett intressant mönster som har kunnat utläsas genom samtliga intervjuer är respondenternas beskrivning av en skamkänsla. Bland annat att både den våldsutsatta och våldsutövaren har eller kan utveckla en känsla av skam på grund av den situation som hen befinner sig i. Socialarbetarna talar främst om de våldsutsattas känsla av skam. De känner ofta skam och skuld över sin situation, dels för att de eventuellt har anmält sin partner, men också för att de har befunnit sig i en destruktiv miljö. En del av respondenterna menar även på att känslan av skam är mer påtaglig om den våldsutsatta är en man.

“Våldsutsatta män är ett mer tabubelagt ämne. Män vågar inte anmäla sådana brott, för att det är skam. Man är ju man och då ska man vara starkare och kanske tåla mer än en kvinna. Men det är inte accepterat i samhället att män söker hjälp och därför

är det faktiskt liten statistik om män som faktiskt blir utsatta för våld i en nära relation.” (Intervju 2)

Socialarbetaren i ovanstående citat beskriver att män i en mindre utsträckning söker hjälp på grund av partnervåld. Detta gör hen genom att illustrera männens känsla av skam. Utifrån ett intersektionellt perspektiv (Mattson, 2015) kan vi förklara socialarbetarnas beskrivning som samhällets upprätthållande av sociala normer och konstruktioner. Socialarbetaren nämner bland annat att ”en man är en man”. Här har socialarbetaren utgått från samhällets beskrivning av könsnormer och strukturer kring hur en man förväntas vara. Denna kategorisering genererar föreställningar om hur en man förväntas vara och kan då generera till att människor redan från början har blivit placerad i ett ”fack” inom socialtjänsten, i detta fall avser det att män ska vara starkare och tåla mer än en kvinna (ibid.). Enligt Tilly (2000) har samhällets maktstrukturer, i detta fall genus, en stor inverkan på detta slags tankemönster. Detta eftersom att kategorier, inklusive genus, är bundna till stereotypiska egenskaper och beteende. Kategoriseringar av exempelvis kön, tenderar sedan att skapa ojämlikheter inom socialtjänsten (ibid.). Vilket vi menar att det tenderar att göra i detta fall. Vi kan även tolka det som en nödvändighet för socialarbetaren för att kunna synliggöra strukturella mönster i samhället. Vi är här medvetna om att vi inte kan avgöra om det är socialarbetarens egna syn på fenomenet eller om det är samhället i stort som hen menar.

Vidare menar Barber (2008), likt majoriteten av respondenternas berättelser, att det är av stor vikt att även män anmäler våld som de utsätts för. Detta skulle innebära en ökad medvetenhet kring fenomenet och som i sin tur kan uppmuntra till att andra våldsutsatta män vågar söka professionell hjälp. Ytterligare en intressant aspekt ur föregående citat är att socialarbetaren hänvisar till statistik som menar att kvinnor är överrepresenterade vad gäller partnervåld. Socialarbetaren framför att “det är faktiskt liten statistik om män som faktiskt blir utsatta för våld i en nära relation”. Det tycks vara som så att socialarbetaren redan från början har bestämt sig för att män i allmänhet inte verkar vara i behov av hjälp i samma utsträckning som kvinnor. Detta är visserligen något som överensstämmer med den statistik vi tidigare har presenterat (Brå, 2014). Men å andra sidan menar Nybergh et al. (2013) att det är nästan lika många män som kvinnor som blivit utsatta för våld i en nära relation, men våld i olika former (ibid.). En viktig aspekt är

här att poängtera att majoriteten av socialarbetarna menar på att det framförallt är kvinnor som blir utsatta för våld i nära relationer, i alla fall utifrån den målgrupp som kommer i kontakt med socialtjänsten. Å andra sidan poängteras att det antagligen finns ett mörkertal även kring våldsutsatta män, men som inte kommer i kontakt med socialtjänsten.

“Jag tror att det förekommer fler fall där män är våldsutsatta än vad man får in i ärenden. Jag tror att det är mer än det som finns i statistiken. Men det är just det här med att det är skam, att man inte ska bli slagen som man. Och även om man blir det så tänker nog de flesta att step-up, du klarar detta, låter du att en kvinna ska slå dig, visa vart skåpet ska stå. “ (Intervju 1)

I ovanstående citat kan vi utifrån ett intersektionellt perspektiv (Mattsson, 2015) tydligt utläsa att socialarbetaren talar om hierarkiska strukturer och patriarkala värderingar i samhället som grund för problemet. Vidare menar majoriteten av socialarbetarna att det säkerligen finns ett mörkertal gällande våldsutsatta män, men att detta inte syns statistiskt sett. Detta påstående kan betraktas som en aning paradoxalt. Detta genom att de flesta socialarbetare uttrycker att hierarkiska strukturer och patriarkala värderingar styr huruvida exempelvis en man är villig att söka hjälp. I praktiken finns det således fler fall som en man hade varit i behov av hjälp från socialtjänsten. Å andra sidan framför de flesta att statistiken kring att det skulle finnas fler män som är våldsutsatta inte kan antas stämma, vilket i sig innebär ett ifrågasättande av samhällets normer och strukturer som socialarbetarna tidigare har hänvisat till.

“Jag har varit med om i två ärenden där männen har avböjt hjälpen. Kanske på grund av skam.” (Intervju 1)

“Många gånger kanske män också vill söka hjälp för att de blir utsatta, för de får ju också ont eller de kan också blir kränkta eller psykiskt nedbrutna.” (Intervju 2)

Alifanoviené, Šapelyté och Patkauskiené (2013) diskuterar fenomenet som socialarbetarna beskriver ovan. Författarna menar att det finns en förutfattad mening kring att män sällan gråter, vilket kan innebära svårigheter för dem att prata om sina känslor kring händelser som de varit med om. Män som blir utsatta för våld i en nära relation kan därför känna sig skamfyllda, ensamma eller värdelösa (ibid.). Känslan av skam är återkommande i samtliga intervjuer och det gäller inte enbart mäns känsla av skam, utan även kvinnors skamkänsla problematiseras genom våra intervjuer.

“Man känner massa skam och skuld även om man är den som är slagen, det påverkar hela ens självkänsla och självförtroende och hela biten”. (Intervju 5)

Respondenterna beskriver att våld i nära relationer påverkar de våldsutsatta och våldsutövare i en stor utsträckning. De förklarar klienterna de träffar som varit utsatta för våld är nedbrutna och mår ofta psykiskt dåligt. Detta i sin tur gör att de våldsutsatta själva känner skam och skuld över situationen. När det kommer till våldsutövarens situation beskriver socialarbetarna å ena sidan att det ofta förekommer ett förnekande av våldet.

“Oftast finns det ett stort förnekande hos våldsutövare, det tar en väldig tid för han”. (Intervju 4)

Socialarbetarnas beskrivning av våldsutövarens situation kan förklaras med hjälp av Raggs (1999) studie som visar på att män som utsätter kvinnor för våld har sämre självförtroende. Enligt studien ser dessa män ner på sig själva (ibid). Om man kopplar detta till socialarbetarnas beskrivning kan det finnas ett samband mellan våldsutövarens självbild och en eventuell känsla av skam även hos den som utövar våld i en nära relation. Detta kan även förstås med hjälp av det intersektionella perspektivet genom att patriarkala värderingar nu rubbas (Mattsson, 2015). Detta genom att en våldsutövare med en sämre självkänsla och en känsla av skam, inte förhåller sig till rådande normer och strukturer kring hur män förväntas vara. Intervjupersonerna lyfter förvisso upp vikten av att våldet upplevs olika från person till person, vilket i en vid mening innebär att det är oberoende av kön. Oftast kommer socialarbetaren i kontakt med våldsutsatta utifrån att de

har blivit utsatta för fysiskt våld. I många av ärendena framkommer det senare under utredningen eller behandlingen att det även förekommer psykiskt våld. De våldsutsatta är oftast inte medvetna om detta förrän de befinner sig i en utrednings- eller behandlingsprocess, i detta fall är känslan av skam som mest påtaglig.

5.2 Organisationens policy jämfört med vad socialarbetaren gör i praktiken

Det finns meningsskiljaktigheter mellan socialarbetarnas beskrivning kring hur arbetet utformas beroende på om de våldsutsatta är män eller kvinnor.

“Det finns ingen skillnad på hur vi arbetar med män eller kvinnor. Jag gör ingen skillnad om det är en man eller kvinna.” (Intervju 1)

“Det finns mer tydlig hjälp för våldsutsatta kvinnor. Eftersom det är de flesta ärenden som är sådana. Men vi får ju mer in att kvinnor blir utsatta i mycket större utsträckning än män.” (Intervju 3)

Samtliga intervjuer beskriver att socialtjänsten har beredskap för stöd och hjälp oberoende om den våldsutsatta är man eller kvinna. De flesta av socialarbetarna ville vara noga med att poängtera att begreppen “våldsutövare” och “våldsutsatt” ska vara könsneutrala inom verksamheten. Å andra sidan menade en del att de inte kunde sticka under stolen med att kvinnor ofta förknippas med de som är våldsutsatta medan män förknippas med de som är våldsutövare. Detta förklaras genom att de flesta ärendena handlar om våldsutsatta kvinnor och våldsutövande män. Vilket de flesta respondenter menade avspeglar sig i de interventioner som erbjuds på socialtjänsten. Interventioner för våldsutsatta kvinnor är mer tydliga och fler i antal än för våldsutsatta män. Detta är något som bekräftas av Ekström (2016) som menar på att det saknas tydliga riktlinjer kring hur arbetet med relationsvåld bör vara utformat, vilket i sin tur innebär svårigheter i det praktiska arbetet med att erbjuda våldsutsatta den hjälp hen behöver (ibid.). Så,

om vi betraktar detta fenomen utifrån ett annat perspektiv kan en potentiell förklaring till att män inte söker hjälp vara det faktum att de saknas eller finns otydliga hjälpinsatser för dem.

I kontrast till ovanstående resonemang menade ett par socialarbetare att det å andra sidan visst finns lika tydliga riktlinjer kring interventioner för våldsutsatta män som för våldsutsatta kvinnor. Deras förklaring till att våldsutsatta män inte söker hjälp handlade återigen om skam eller att de i större utsträckning utsätts för psykiskt våld, vilket kan vara svårt för den våldsutsatta att identifiera som våld i vissa fall.

Återigen, majoriteten av studiens respondenter framhåller istället att våldsutsatta män inte får stöd och hjälp i samma utsträckning som kvinnor får hos socialtjänsten. En av socialarbetarna berättade exempelvis om ett ärende gällande en våldsutsatt man, där socialarbetaren bedömde att klienten i fråga hade egentligen behövt komma till ett skyddat boende, men som istället avböjde hjälpen;

“Jag hade ett ärende med en våldsutsatt man, som egentligen skulle behövt ett skyddat boende men som valde att tacka nej. Kanske på grund av skam. Samtidigt hade jag svårt för att hitta ett skyddat boende till honom för att de flesta skyddade boende är anpassade för våldsutsatta kvinnor.” (Intervju 3)

Enligt verksamhetens policy kunde mannen beviljas denna insats, men mannen i fråga tackade istället nej. Socialarbetaren menar att förklaringen till detta är att mannen kände sig skamfylld. Som vi tidigare har resonerat kring skulle klientens respons (känslan av skam) kunna förklaras med hjälp av det intersektionella perspektivet (Mattsson, 2015). På så sätt förhåller sig personen till samhällets normer och stereotypiska bilder kring hur en man bör vara. Så, även om verksamheten skulle ha lika mycket stöd och hjälp för män som för kvinnor så spelar andra faktorer roll. I detta fall handlade det om ett motstånd från målgruppens håll eftersom samhället redan har en bild om vem det är som är den våldsutsatta och vem som “får” söka hjälp av socialtjänsten, vilket inte inbegriper kategorin eller könet “man” (ibid.).

“Här vill vi inte prata könsaspekter, utan vi pratar utifrån människor som är våldsutsatta eller våldsutövare. Även om det ibland är oundvikligt.” (Intervju 3)

"Våld sker successivt i en relation. Slaget kommer inte första gången man träffas. En förklaring till att hon stannar i en sådan situation är normaliseringsteorin. Det psykiska våldet är ofta det mest påtagliga från början. (Intervju 3)

“Är mannen villig till förändring och om barn finns sätts familjebehandling in”. (Intervju 1)

Utifrån ett intersektionellt perspektiv (Mattsson, 2015) kan det uppfattas som att socialarbetarna, liksom deras målgrupp, förhåller sig till strukturer och riktlinjer på arbetsplatsen. Ett exempel på detta är när socialarbetaren i citatet ovan talade utifrån normaliseringsteorin. Detta då socialarbetarnas beskrivning av normaliseringsteorin troligtvis är i enlighet med riktlinjer och verktyg för verksamheten istället för socialarbetarens *egna* erfarenheter. En annan intressant aspekt i detta avseende är hur socialarbetaren berättar om hur verksamheten vill vara könsneutral. Bland annat genom att reducera användandet av begreppen “man” och “kvinna”. Å andra sidan pratar de i intervjuerna utifrån att den våldsutsatta och våldsutövaren är könsbundet, exempelvis genom att använda “hon” när hen talar om den våldsutsatta och “han” när hen talar om våldsutövaren. Detta finner vi som en aning paradoxalt. Detta på grund av att flera socialarbetare i intervjuerna talar utifrån att den våldsutsatta är en kvinna och att våldsutövaren är en man, samtidigt man framhåller vikten av att tala inte tala om könsaspekter.

Vidare framkommer det i majoriteten av intervjuerna att det finns skillnader på våldets utformning beroende på om de våldsutövande är män eller kvinnor, vilket utifrån ett intersektionellt perspektiv innebär att vi bör synliggöra dessa aspekter. Detta eftersom att det intersektionella perspektivet diskuterar, problematiserar och lyfter upp frågor kring könets betydelse i olika sammanhang (Mattsson, 2015). Det uppstår däremot en svårighet i detta när man inför en bestämmelse inom verksamheten där att man inte ska, eller i alla fall bör undvika,

tala i termer av “man” och “kvinna”. Man kan betrakta det som ett sätt att privatisera frågan, likt Ekström (2016) som menar att politiker har en benägenhet att se våld i nära relationer, främst mäns våld mot kvinnor, som en privat fråga.

5.3 Svårigheter kring arbetet med våld i nära relationer

Ett återkommande mönster i respondenternas utsagor var de svårigheter som uppstår i arbetet med våld i nära relationer. Bland annat berättade ett par socialarbetare att de brukar placera våldsutsatta på kvinnojourer för stöd i andra kommuner och att de då inte kan ställa krav på dessa att erbjuda kvinnor vissa insatser. Socialarbetaren i första citatet nedan menar att den våldsutsattas situation påverkas av detta. Vidare framhäver majoriteten vikten av att dessa kvinnojourer ska vara av god kvalitet, vilket många gånger inte kan garanteras i alla avseenden. Speciellt i sådana fall när förflyttningar sker till andra kommuner.

“Oftast bedrivs kvinnojourer av ideella organisationer, så det handlar om huruvida de får sponsrat pengar och därmed kan tillsätta fler tjänster. Det finns liksom ingen utgångspunkt att det här måste erbjudas på en kvinnojour.” (Intervju 3)

”Det är oftast fråga om kvinnor som är jättedbrutna, som har slutat tro på sig själva och sina förmågor. De tror inte att de är kapabla och undrar hur de kan ha levt under en dålig relation. Det viktigaste är dock att man bygger upp dem, att man som handläggare har en kontinuerlig kontakt. Man har ett stort ansvar. Att man kämpar med dem för att göra dem starkare så att de inte faller tillbaka till männen.” (Intervju 2)

Att som socialarbetare kunna erbjuda sina klienter insatser av god kvalitet och goda förhållande är nyckeln till ett framgångsrikt arbete. Vidare framför majoriteten av respondenterna att det är lättare att arbeta med klienter som själva är hjälpsökande och motiverade. Något som utifrån ett intersektionellt perspektiv kan vara svårt utifrån en könsaspekt. Detta kan till exempel handla om

våldsutsatta kvinnor som i realiteten är ett "offer" av samhällliga strukturer. Med detta menar vi att de strukturer som råder idag leder till att kvinnor är underordnade män, vilket innebär att de redan från början befinner sig i en sårbar situation och att detta påverkar kvinnors inställning till vård. Dessa strukturer och normer kan man utifrån det intersektionella perspektivet betrakta ligger till grund för våldsutövarens handlingar. Detta genom att män och kvinnor sedan barnsben uppfostras till att bete sig och handla på ett sätt utifrån den kategori som man har tilldelats. De kan med andra ord vara mindre benägna till att söka hjälp eller vara motiverade till att ta emot hjälp på grund av den påfrestande situationen. En av respondenterna beskriver det genom följande;

"Man måste ha insikt och vilja ha hjälp för det första så klart."
(Intervju 6)

Ovanstående citat är inte enbart riktat mot våldsutsatta, utan det är minst lika viktigt för våldsutövare att vilja få hjälp i syfte att bryta sitt beteende och lära sig hantera sina känslor. En ytterligare svårighet som socialarbetarna framhåller är att våldsutsatta ofta känner instabilitet och osäkerhet när de kommer i kontakt med myndigheter. Detta i kombination med deras känsla av skam inför situationen som uppstått. Socialarbetaren beskriver att denna osäkerhet resulterar i att de ändrar sina uppgifter kring huruvida det förekommit våld eller inte.

"När kvinnorna kommer i kontakt med myndigheter, tyvärr, ändrar de sig fram och tillbaka. I början kan det vara att de är väldigt öppna med att de är utsatta för våld. Sedan tar man tillbaka informationen, sen berättar man det igen, och sedan tar man tillbaka ännu en gång." (Intervju 1)

Enligt några av socialarbetarna finns sålunda en tendens att de våldsutsatta upplever en osäkerhet och vacklar i sina uppgifter kring våldet. Å andra sidan kan vi utläsa att det förekommer en viss skillnad i hur man betraktar och arbetar med den våldsutsatta utifrån om den har barn. Socialarbetare beskriver exempelvis att om det förekommer våld i hemmet och kvinna först söker hjälp och sedan drar tillbaka sin uppgifter. När barn finns med i bilden kan dock socialarbetaren

ställa mer krav. Detta görs genom att socialarbetaren talar om för kvinnan att det finns en risk att barnen omhändertas av socialtjänsten om inte kvinnan tar avstånd från våldet. Detta eftersom att barn inte ska leva i riskfyllda situationer och i hem där det förekommer våld. På så sätt beskriver några av respondenter att arbetet upplevs tydligare när barn är med i bilden. Detta är något Hammerins (2010) talar om i sin studie, vars resultat innebär att socialarbetare prioriterar våldsärenden där barn är involverade. Hammerin menar på att socialarbetare saknar tydliga riktlinjer kring hur arbetet med relationsnära våld ska vara utformat, men att socialarbetare däremot upplever att det existerar tydliga riktlinjer kring detta när det finns barn med i bilden (ibid.).

5.4 Våldsutövare - en målgrupp som förtjänar hjälp?

En annan intressant aspekt utifrån vårt insamlade material är socialarbetarnas syn på våldsutövaren och deras situation. Det som framkommit genom våra intervjuer är att samtliga respondenter, mer eller mindre, anser att våldsutövare bör få hjälp. Samtidigt råder det meningsskiljaktigheter på fältet i stort när det kommer till denna fråga. En av socialarbetarna menar likt Babcock, Green och Robies (2002) att insatser i form av behandling som är riktade till våldsutövande män är slöseri av resurser, att man accepterar våldet och att våldsutövare inte kommer ändra på sitt beteende. Denna syn på våldsutövare innebär utifrån ett intersektionellt angreppssätt ett upprätthållande av sociala normer och stereotypiska bilder i samhället. Det handlar om att vi tillskriver människor olika egenskaper och attribut utifrån vilket kön hen har (Mattsson, 2015). Tankesättet där män inte kommer att ändra sitt beteende trots behandling innebär att vi utgår ifrån en bild där våldsutövare har tillskrivits egenskaper av samhället, som sedan blir "sanning" i våra ögon. Detta i likhet med det vi beskrev kring att män som är våldsutsatta inte får känna skam. I båda beskrivningarna finner vi således ett mönster av hur sociala normer ligger till grund för människors syn på "verkligheten" (ibid.). Samtidigt som att tro på klientens förmåga till förändring är en förutsättning för att våldsutövare ska få en positiv inställning och få en vilja till förändring.

“De människor som inte är intresserade av en förändring, de kommer inte till mig. De försvinner och det blir obehagligt”.
(Intervju 5)

Å andra sidan finns det fördelar med att hjälpa våldsutövare, vilket inbegriper både ett motivationsarbete samt ett konkret behandlingsarbete. Utifrån ett långsiktigt perspektiv kan det innebära ett upphörande av våldet. Om våldsutövare får hjälp med att hantera sina känslor och agera på ett annorlunda sätt än genom att ta till sig våld skulle detta förhindra att beteendet fortlöper. Om man däremot betraktar detta utifrån de våldsutsattas situation menar de att fokus riktas åt fel håll. Babcock, Green och Robie (2002) lyfter upp denna kritik mot rätten till behandling för våldsutövare. De menar att samhället sänder fel signaler till de våldsutsatta. På så sätt att tas resurser inom verksamheten ifrån de våldsutsatta till våldsutövare (ibid.). I socialarbetarnas berättelser kring hur de beskriver våldsutövarens situation betonas motsatsen till denna kritik. Majoriteten av respondenterna understryker att det är av stor vikt att arbeta med våldsutövare och att erbjuda dem behandling. En av respondenterna uttrycker det genom nedanstående citat.

”Det är en person som har problem. Den personen behöver också hjälp för att hantera sina aggressioner eller ilska och ändra på sitt beteende och då behöver man behandling. Man behöver jobba med dem som utövar våld också, aktivt.”

(Intervju 6)

Av respondentens beskrivningen ovan kan vi även utläsa att socialarbetaren har en viss uppfattning om en våldsutövare- det är någon ”som har problem”. En del respondenter framhåller att de intresserar sig särskilt mycket om våldsutövarens bakgrund. De menar att det finns en tendens för våldsutövare att själva ha varit utsatt för våld tidigare i sitt liv. Problematiken kring våld i nära relationer bottnar, utifrån ett intersektionellt perspektiv, i en fråga kring maktstrukturer och maktrelationer i samhället. Det handlar om att en viss grupp i samhället är överordnad en annan grupp. Det skapar i sin tur olika strukturer och normer som gör sig gällande i samhället i stort, vilket leder till att dessa strukturer reproduceras och legitimeras. De får sålunda en legitimitet och hållbarhet i samhället genom att de användes om och om igen. Mattsson (2015) menar att det exempelvis handlar om vad man blir lärd sedan barnsben kring hur man förväntas vara beroende på om man är man eller kvinna. På samma sätt kan man betrakta

våldsutövare som “offer” för dessa strukturer. En av respondenterna beskriver att hen lägger en stor vikt vid att förstå alla typer av klienter, både den som blivit utsatt för våld men även själva våldsutövaren;

“Jag försöker tänka att det finns något i mannens situation som gör att han vill slå. Det får mig att fundera på vilken bakgrund de själva har haft. Det kan vara så att de själva har varit med om att de blivit slagna och att de inte vet något bättre. [...] Vi ska vara neutrala socialsekreterare. Man ska se helheten.”

(Intervju 2)

Socialarbetarna uttrycker i likhet med Ekström (2016) att det existerar en del svårigheter i arbetet med relationsnära våld. De menar att dessa svårigheter kan leda till att socialarbetare tenderar att vara osäkra på hur arbetet med våldsutövare ska vara utformat och bedrivs. En av socialarbetarna framhåller detta genom att uttrycka följande;

“Det finns vissa komponenter som försvårar arbetet. Maktstrukturer, det kan vara patriarkala faktorer, exempelvis heder. Makt och kontroll tror jag är grunden.” (Intervju 4)

6. Diskussion

Respondenternas utsagor har frambringat en hel del intressanta resonemang och tankar som vi har kunnat analysera i föregående avsnitt. Av intervjuerna har det även framkommit en del unika resonemang och tankemönster. I detta avsnitt kommer därför centrala slutsatser att diskuteras, dels utifrån våra egna resonemang, men även utifrån Hirdmans genussystem och tidigare forskning. Inledningsvis vill vi påminna er om studiens frågeställningar;

- Hur definierar socialarbetare våld i nära relationer?
- Hur beskriver socialarbetare mäns respektive kvinnors upplevelse av att vara våldsutsatt i en nära relation?
- Hur arbetar socialarbetare med män respektive kvinnor som blir utsatta för våld i nära relationer?

Studiens respondenter beskrev våld i nära relationer likt Per Isdals (2001) definition av våld i nära relationer där anledningen till våldet rör sig om att skada, skrämja eller kränka en annan person. Vidare omfattade det relationsnära våldet både fysiskt, psykiskt, sexuellt, ekonomiskt samt materiellt våld (Socialstyrelsen, 2016). De poängterar även i likhet med Nybergh (2013) och Brottsförebyggande rådet (2014) att våldet mot kvinnor oftast är grövre, medan våld mot män är lindrigare och oftast psykiskt förknippat. Våldet utförs dessutom bakom stängda dörrar, i hemmet, där ingen annan ser. Det brukar dessutom ta en relativt lång tid innan första slaget kommer, och när det väl har gjort det brukar våldet eskalera. Den intressanta aspekten i detta avseende handlar om respondenternas uttalade ovilja att belysa problematiken utifrån om den våldsutsatta skulle varit man. När en känsla av skam uppstår hos en person, oberoende av kön, som är utsatt för någon form av våld förknippar man det ofta med fysiskt våld. Då talar socialarbetaren underförstått utifrån att det är kvinnor som är den våldsutsatta. I vissa fall förknippades gärna våldet med psykiskt våld eller ”mildare våld” när det handlade om våldsutsatta män.

I kontrast till ovanstående resonemang visar en internationell studie gjord av Hoff (2012) att år 2010 blev fler män än kvinnor utsatta för våld i en nära relation. Detta omfattar både fysiskt och psykiskt våld. Även Drijber, Reijnders och Ceelen (2013) menar att våldsutsatta män både blir

fysiskt och psykiskt misshandlade. Att socialarbetare talar om de våldsutsatta som nedbrutna och nedstämda är att betrakta som ett faktum. Att socialarbetarna, i stort sett alla, talar om de våldsutsatta som kvinnor är dock inget som kan styrkas med fakta. I socialarbetarnas utsagor kring huruvida det förekommer fall där män är utsatta för våld råder det meningsskiljaktigheter. En del socialarbetare menar nämligen att det förekommer fall där de utsatta är män, medan andra menar att det är ytterst ovanligt.

Upplevelsen av att vara våldsutsatt och våldsutövare

Med hjälp av det intersektionella perspektivet kan vi lättare få förståelse för olika maktstrukturer. Utifrån dessa perspektiv kan vi konstatera att kön är socialt konstruerat (Mattsson, 2015).

Socialarbetarnas uppfattning och beskrivning av de våldsutsatta och våldsutövare upprätthåller ett sådant mönster, där det "manliga" framträder i socialarbetarnas beskrivning av de som är våldsutövare. Samtidigt framhålls det "kvinnliga" genom socialarbetarnas beskrivning av de som är våldsutsatta. Som vi tidigare har nämnt under studiens analysavsnitt tenderar socialarbetarna själva att tala i termer av att det är kvinnor som är våldsutsatta och män som våldsutövare. Detta kan tolkas som att socialarbetare själva (omedvetet eller medvetet) bidrar till att upprätthålla de strukturer som råder i samhället, i detta fall utifrån en genusaspekt. Det innebär att strukturella mönster reproduceras (ibid.). I detta fallet handlar det om att socialarbetarna, det vill säga, de professionella, själva bidrar till genereringen av detta slags mönster. Detta kan även förstås med hjälp av Yvonne Hirdmans (2001) tankesätt som framhåller just att genussystem skapas och bibehålls genom samhällliga strukturer som i sin tur påverkar och styr allmängiltigheten av detta.

Ett annat intressant resonemang som framkommer genom respondenternas berättelser är deras diskussioner kring vad de anser om vad som är manligt och kvinnligt. Många av respondenterna framhåller att män inte "vågar" söka hjälp i samma utsträckning som kvinnor, med anledning av strukturella genussmönster där mannen ska inta den starka och tålmodiga rollen. Hirdman (2001) menar att detta är ett resultat av människors upprätthållande av dessa normer och strukturer, män som kvinnor. Vi kunde samtidigt utläsa meningsskiljaktigheter kring detta, då en del av respondenterna inte kunde eller ville uttala sig om några könsskillnader. Detta trots att

majoriteten av respondenter med säkerhet kunde konstatera att kvinnor var överrepresenterade som våldsutsatta i att majoriteten av socialtjänstens våldsärenden.

Känslan av skam som socialarbetarna menar att män upplever kan bland annat förklaras genom Hirdmans (2004) genussystem. Hon menar att mannen i samhället har blivit konstruerad för att inta den starka rollen och som i sin tur innebär att de inte ska visa sig svaga, medan kvinnor är det svaga könet som har en acceptans att få må dåligt över sin situation. Genom så kallad "direkt inlärning" har mannen redan som barn lärt sig att inte gråta och istället visa sig stark. Den normativa manligheten och normativa kvinnligheten ska därför anpassas efter samhällets förväntningar på hur vi ska vara. Detta skulle innebära att män har svårare att ta emot hjälp från socialtjänsten då de förväntas att vara stabila och kontrollerade. Att man som man skulle vara öppen med sina känslor skulle därför innebära ännu mer skamkänslor hos mannen som våldsutsatt. Den stereotypiska bilden i samhället innebär att mannen borde "rycka upp sig" och "klara av det på egen hand". I denna process är självfallet kvinnor medskapande varelser. De är lika integrerade i detta system som män, trots att de har en lägre social status. Detta genom att kvinnor är mer öppna med sina känslor och är därigenom mer sårbara (ibid.). Precis som socialarbetarna menar har kvinnor lättare för att söka hjälp hos socialtjänsten eftersom att detta beteende inte är en gränsöverskridande handling utifrån samhällets syn på vad som anses vara onormalt för kvinnor.

Som det diskuterades i analysavsnittet är en könsneutral verksamhet ett återkommande tema i socialarbetarnas berättelser. Socialarbetarna menade att de ville undvika att tala i termer där mannen förknippas med "våldsutövare" och kvinnas som "våldsutsatt". Men å andra sidan kan vi även utläsa i socialarbetarnas utsagor att könet ändå spelar roll i frågan om vem som är de våldsutsatta och vem som är våldsutövare. Hirdman (2004) menar att denna slags särhållning av könen gör att den manliga normen legitimeras. Den manliga normen har bland annat sitt ursprung i ett så kallat "genuskontrakt". I dessa står det hur män och kvinnor ska prata, hur de ska vara mot varandra, vilka kläder som anses vara tillåtna och hur de överlag ska bete sig (ibid.). Vi skulle därför kunna tolka verksamhetens mål att bli könsneutrala som ett försök att bryta detta mönster. Så att vi i sin tur ser problematiken med våld i nära relationer ur ett bredare perspektiv - följaktningen att män också kan förknippas med "våldsutsatta" och kvinnor även kan förknippas

med "våldsutövare". Detta skulle även kunna generera en minskad skamkänsla för män som är i behov av stöd och hjälp.

Å andra sidan skulle ovanstående tankemönster kunna tolkas som ett osynliggörande av att kvinnor i större utsträckning utsätts för våld i nära relationer. Vi har tidigare resonerat kring socialarbetarnas tendens att köna i sättet som de talar om fenomenet. En slutsats som man kan dra utifrån vår empiri är att det förekommer vissa könsskillnader gällande arbetet med våld i nära relationer. Detta i sin tur innebär att det är av ytterst stor vikt att man synliggör just dessa skillnader. Det är av då av stor betydelse att tala om de strukturer och aspekter som är av relevans, det vill säga att tala om kön som kön. Detta resonemang kan förstås med hjälp av Yvonne Hirdmans (2001) teori, där synliggörandet av strukturer är centralt.

Avslutningsvis vill vi framföra att det finns en del kunskapsluckor kring forskning rörande våld i nära relationer. Som vi tidigare har diskuterat i studiens kunskapsöversikt har våldsutsatta män en tendens att inte erkänna eller anmäla de brott som begås, framför allt på grund av skam. Så, för att fylla dessa kunskapsluckor rörande våld i nära relationer, i synnerhet vad gäller de fall då en man är offer menar vi att mer forskning krävs på området. Här menar vi att även om våldet mot män inte existerar i samma utsträckning eller om våldet inte är lika livshotande som våldet mot kvinnor, är det ändå en anmärkningsvärd grupp. En grupp som vi bör få mer kunskap om, men också en grupp som bör tas på allvar gällande interventioner från socialtjänsten. Synen där vi ser män som förövare skulle kunna vara en förklaring till att män som offer har osynliggjorts i den politiska satsningen. Ett första steg till en ökad kunskap är att erkänna problemets existens. Med detta sagt menar vi inte att kampen för ökad jämställdhet mellan könen inte kan fortlöpa. Inte heller menar vi att ett sådant erkännande minskar det lidande kvinnor och barn utsätts dagligen för på grund av våld i nära relationer.

7. Referenser

- Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber
- Alifanovienė, D, Šapelytė, O. & Patkauskienė, L. (2013). Domestic Violence Against the Man: The Structure of Emotional Experience. *Social Welfare Interdisciplinary Approach*, 3 (1): 31-40
- Babcock, J. C., Green, C. E. & Robie, C. (2002). Does batterers' treatment work?: A meta-analytic review of domestic violence treatment. *Clinical Psychology Review*, 23 (8): 1023- 1053
- Barber, C.F. (2008). Domestic Violence Against Men. *Nursing Standard*. 22 (51): 35-39
- Berglund, A. & Tønnesen, E. (2010) ”Varför ska frågan om erfarenheter av våld ställas?”. I: Att fråga om våldsutsatthet som en del av anamnesen, s.15-17. NCK-rapport 2010:4. Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid.
- Brottsförebyggande rådet (2014) *Brott i nära relationer*. Rapport 2014:18 Stockholm:
- Brottsförebyggande rådet Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Caldwell, J.E., Swan S.C., Allen, C.T., Sullivan, T.P. & Snow, D.L. (2009). Why I Hit Him? Women's Reasons for Intimate Partner Violence. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 18 (7): 672-697
- De los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana (2005). *Intersektionalitet - kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Liber: Malmö
- Drijber, B.C., Reijnders, U. J. L. & Ceelen, M. (2013). Male Victims of Domestic Violence. *Journal of Family Violence*, 28 (2): 173-178
- Du Plat-Jones, J. (2006). Domestic Violence: The Role of Health Professionals. *Nursing Standard*, 21 (14-16): 44-8
- Durfee, D. (2011). “I'm Not a Victim, She's an Abuser” - Masculinity, Victimization and Protection Orders. *Gender & Society*, 25 (3): 316-334
- Eliasson, M. (2000). *Mäns våld mot kvinnor*. Stockholm: Natur och kultur

- Eliasson, M. (1997). *Mäns våld mot kvinnor: en kunskapsöversikt om kvinnomisshandel och våldtäkt, dominans och kontroll*. Stockholm: Natur och kultur
- Eliasson, Mona & Ellgrim, Barbro, 2006. *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer – En kunskapsöversikt*, Sveriges kommuner och landsting.
- Ekselius, E. (1983). *Våld mot kvinnor: om kvinnomisshandel, våldtäkt, incest och sexuella övergrepp på barn*. Stockholm: Prisma
- Ekström, V. (2016). *Det besvärliga våldet. Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer*. Linköpings Universitet: Linköping
- Eriksson, H (2001) *Ofrid? Våld mot äldre kvinnor och män – en omfångsundersökning i Umeå kommun*. Rapport 2001. Umeå: Brottsoffermyndigheten.
- Hammerin, A. (2010). *Anställda rektorer över individ- och familjeomsorgens organisering av stöd till kvinnor utsatta för våld – Gotlands kommun*. Rapport 2010:5. Kalmar: Fokus Kalmar län
- Helmersson, S. (2017). *Mellan systemskap och behandling: omförhandlingar inom ett förändrat stödfält för våldsutsatta kvinnor*. Lund: Lunds universitet
- Hirdman, Y. (2001). *Genus- om det stabila föränderliga former*. Malmö: Liber AB
- Hirdman, Y. (2004). *Genussystemet - reflektioner kring kvinnors sociala underordning*. I: Christiana, Carlsson Wetterberg & Anna, Jansdotter (red) *Genushistoria- En historiografisk exposé*. Lund: Studentlitteratur
- Hoff, B. (2012). US National Survey: More Men Than Women Victims of Intimate Partner Violence. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 4 (3), ss. 155 - 163.
- Isdal, per (2001). *Meningen med våldet*. Stockholm: Gothia
- Jewkes, R. (2002). Intimate Partner Violence: Causes and Prevention. *The Lancet*, 359 (9315): 1423-9
- Johansson, Staffan, Dellgran, Peter & Höjer, Staffan (2015). Inledning. I: B. Johansson, Staffan,

Dellgran, Peter & Höjer, Staffan (red.) *Människobehandlande organisationer: villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. Stockholm: Natur & kultur

Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (2012) Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet. I: Kalman, Hildur & Lövgren (red.) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups utbildning AB

Larsson, Staffan (1994). Om kvalitetskriterier i kvalitativa studier. I: Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar (red.) *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur

Levin, Claes (2013). Socialt arbete som moralisk praktik. I: B. Linde, Stig & Svensson, Kerstin (red.). *Förändringens entreprenörer och tröghetens agenter: människobehandlande organisationer ur ett nyinstitutionellt perspektiv*. Stockholm: Liber

Lind, R (2014). *Vidga vetandet – en introduktion till samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur AB

Lövestad, S. & Krantz, G. (2012). Men's and women's exposure and perpetration of partner violence: An epidemiological study from Sweden. *BMC Public Health*, 12 (945): 1-10

Mattsson, Tina (2015). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. Malmö: Gleerups Utbildning

May, T. (2013). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur
Murphy, M., Stosny, S. & Morrel, T.M. (2005). Change in Self-esteem and Physical

Aggression. *Journal of family violence*, 20 (4) 20-201

NCK, Nationellt centrum för kvinnofrid. (2014). *Våld och hälsa. En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa*. Uppsala Universitet: NCK

NCK Nationellt centrum för kvinnofrid. Sidansvarig Annika Engström (2017) Våld i nära relationer. [<http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nara-relationer/> Hämtat: 2017-11-11]

Nygren, L. Blom, B & Morén, S (2013). Kunskapers villkor och användning i socialt arbete. I: B. Blom, Björn. Morén, Stefan & Nygren Lennart (red). *Kunskap i socialt arbete- Om villkor,*

processer och användning. Stockholm: Natur & Kultur

Nybergh, L. Taft, C. Enander, V. & Krantz, G. (2013). Self-reported Exposure to Intimate Partner Violence Among Women and Men in Sweden - Results from a Population- based Survey. *BMC Public Health*, (13): 845-858

Nybergh, L., Taft, C. & Krantz, G. (2012). Psychometric Properties of The WHO Violence Against Women Instrument in a Male Population-based Sample in Sweden. *BMJ Open - Public Health*, 2 (6) 43

Ragg, D.M. (1999). Dimensions of Self-concept as Predictor of Men Who Assault Their Female Partner. *Journal of Family Violence*, 14 (3): 315-329

Sarantakos, S. (1999). Husband Abuse: Fact or Fiction?. *Australian Journal of Social Issues*, 34 (3): 231-252

Saveman, B-I. (2010) ”Våld i nära relationer bland äldre”. I: Att fråga om våldsutsatthet som en del av anamnesen, s.139-145. NCK-rapport 2010:4. Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid.

SFS 2001:453 *Socialtjänstlagen* 5 kap 11 § SFS 1942:740. *Socialtjänstlagen* 20 kap 8 § 4

Socialstyrelsen (2009) *Socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor och deras barn. Utveckling och prövning av standardiserade bedömningsinstrument*. Stockholm: Socialstyrelsen

Socialstyrelsen (2016) *Våld. Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*. Stockholm: Socialstyrelsen

SOU 2006:65. *Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*

Swärd, Hans & Starrin, Bengt (2016). Makt och socialt arbete. I: B. Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Sunesson, Sune & Knutagård, Marcus (red.) *Socialt arbete: en grundbok*. Stockholm: Natur & Kultur

Thureau, S., Le Blanc-Louvry, I., Thureau, S., Gricourt, C & Proust, B.(2014) Conjugal violence: A comparison of violence against men by women and women by men. *Journal Forensics and Legal Medicine*, (31): 42-46

Tilly, Charles (2000). *Kön och exploatering. Beständig ojämlikhet*. Lund: Arkiv Van Lawick,
Justine (2013). *Våld i nära relationer*. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet. Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning.
Hämtad 2017-10-18 från: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilagor

Bilaga 1 – Informationsbrev

Hej!

Vi är två socionomstudenter som läser sjätte terminen på Lunds Universitet (Campus Helsingborg) och vi skriver nu vår kandidatuppsats.

Vi har valt att fördjupa oss i ämnet våld i nära relationer. Syftet mer specifikt med vår studie är att undersöka socialarbetares beskrivning av den våldsutsattas situation. Vi är därför intresserade av att intervjua socialarbetare som på ett eller annat sätt möter detta i sitt arbete. Intervjuerna kommer utgå från olika teman där vi ber dig att på ett öppet sätt berätta om ditt arbete. Intervjun tar ungefär en timme.

Deltagandet är frivilligt och går att avbryta när som helst. Personuppgifter delas inte med någon utöver handledaren för att öka anonymiteten och garantera respondenterna aidentifiering.

Insamlat material aidentifieras omgående vid vår sammanställning av intervjumaterialet.

Eventuell inspelning makuleras. Materialet kommer endast att användas för avsett ändamål och om intresse finns kan du ta del av det färdiga resultatet. Uppsatsen uppskattas vara klar i januari månad. Om du vill medverka i studien kommer vi att boka in en tid på Socialförvaltningen i Helsingborg så snart som möjligt. Vi ser gärna att du som deltagare anmäler dig direkt till oss, senast 171125. Vid eventuella frågor eller funderingar är du välkommen att kontakta oss via mail.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar, Isabell Göransson och Aycha Aboutaleb

Mailadress: agy14aab@student.lu.se eller soc14igl@student.lu.se Handledare: Lars Harrysson, Socialhögskolan, 042-356527 el.lars.harrysson@soch.lu.se

Bilaga 2 - intervjuguide

Informera intervjupersonerna om studiens syfte, anonymitet, konfidentialitet, inspelning och anteckningar.

Inledande frågor

- Hur länge har du arbetat här?
- Vad har du för utbildningsbakgrund?
- Hur kommer det sig att du började arbeta inom fältet våld i nära relationer?

Bakgrund

- Hur definierar du våld i nära relationer?
- Vilka är målgrupperna i dessa ärenden?
- Skulle du vilja beskriva några ärenden som du haft gällande våld i nära relationer.
- Sker det någon samverkan med andra aktörer inom arbetet som är av betydelse för de våldsutsatta?
- Vad tror du våldet grundar sig i?

Beskrivning av den våldsutsatta och våldsutövarens situation

- Hur skulle du beskriva de våldsutsattas situation i allmänhet?
- Vilka svårigheter finns i arbetet med våld i nära relationer?
- Vilka potentiella möjligheter finns i arbetet med våld i nära relationer?

Könets betydelse för hur arbetet utformas

- Hur upplever du likheter och skillnader i arbetet med våldsutsatta/våldsutövare utifrån om det är en man eller kvinna?
- Finns det några direktiv från exempelvis chefer hur arbetet ska ske? Hur se de ut? Gör man ett åtskillnad beroende på om den våldsutsatta är man eller kvinna?
- Hur lägger du upp ditt arbete? Vilken betydelse har könet för dig?

Vem är det som får hjälp?

- Hur förhåller du dig till stereotypa bilder av vem som är våldsutövare samt våldsutsatt?
- Skulle du kunna ge några exempel?
- Vilka insatser finns för våldsutövaren?

- Har du några exempel på ärenden som skiljer sig från de “typiska” fallen? Tillsattes några insatser, i sådana fall vilka?
- Är det lättare att hjälpa vissa klienter? Finns det några exempel på hur det varierar?

Bilaga 3 - Presentation av studiens sex respondenter

Intervju 1 – Socialsekreterare som arbetar inom Socialförvaltningen i Helsingborg på enheten för Barn- och Unga.

Intervju 2 - Socialsekreterare som arbetar inom Socialförvaltningen i Helsingborg på enheten för Barn- och Unga.

Intervju 3 - Socialsekreterare som arbetar inom Socialförvaltningen i Helsingborg på Familjevåldsenheten.

Intervju 4 - Socialsekreterare som arbetar inom Socialförvaltningen i Helsingborg på enheten för Barn-och Unga.

Intervju 5 - Intervju 3 - Socialsekreterare som arbetar inom Socialförvaltningen i Helsingborg på Familjevåldsenheten.

Intervju 6 - Socialsekreterare som arbetar inom Socialförvaltningen i Helsingborg på Familjevåldsenheten.